

Kỳ vọng Đại hội XIV: Khoa học - công nghệ là động lực then chốt của phát triển quốc gia

12:25 20/01/2026

Trong bối cảnh mô hình tăng trưởng truyền thống đang dần chạm trần và cạnh tranh quốc tế ngày càng gay gắt, khoa học - công nghệ không còn là yếu tố hỗ trợ, mà đã trở thành điều kiện quyết định khả năng bứt phá và vị thế phát triển của mỗi quốc gia. Đó cũng là kỳ vọng lớn được đặt ra trước thềm Đại hội XIV của Đảng.

Từ chủ trương đúng đến năng lực thực tế

Đại hội XIV của Đảng diễn ra vào thời điểm dư địa tăng trưởng dựa trên lao động giá rẻ, khai thác tài nguyên và gia công đang thu hẹp nhanh chóng. Theo GS.TSKH Nguyễn Đình Đức, Trường Đại học Công nghệ (Đại học Quốc gia Hà Nội), nếu không tạo được đột phá thực chất về khoa học - công nghệ và đổi mới sáng tạo, Việt Nam sẽ rất khó vượt qua "ngưỡng trung bình", bất chấp những thành tựu đã đạt được trong nhiều năm qua.

Việc Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết 57-NQ/TW (tháng 12/2024), xác định chuyển đổi số, công nghệ cao và đổi mới sáng tạo là ba mũi nhọn đột phá, đã đánh dấu bước chuyển căn bản về tư duy phát triển. Lần đầu tiên, khoa học - công nghệ và công nghệ cao được đặt đúng vị trí là "gốc" của mô hình tăng trưởng mới, thay vì chỉ đóng vai trò hỗ trợ như trước đây.

Cùng với đó, Nghị quyết 71-NQ/TW tiếp tục khẳng định giáo dục đại học là quốc sách hàng đầu, xác lập rõ vai trò trung tâm của các trường đại học, viện nghiên cứu và đội ngũ nhà khoa học trong hệ sinh thái đổi mới sáng tạo quốc gia. Theo GS. Nguyễn Đình Đức, đây là những quyết sách thể hiện tầm nhìn dài hạn, sự nhạy bén của Đảng, Nhà nước trước những biến động nhanh và khó lường của thế giới.

Khoa học – công nghệ và giáo dục đại học là đầu tư cho tương lai

Hệ thống chính sách về khoa học – công nghệ, chuyển đổi số, phát triển công nghệ lõi, công nghệ chiến lược và nguồn nhân lực chất lượng cao đang từng bước hình thành một khung thể chế tương đối đồng bộ. Việc ban hành Luật Khoa học, Công nghệ và Đổi mới sáng tạo, Luật Giáo dục đại học cùng nhiều luật, nghị định liên quan trong năm 2025 đã tạo chuyển biến quan trọng trong tháo gỡ rào cản về cơ chế quản lý, tài chính và tự chủ, mở rộng không gian liên kết giữa viện nghiên cứu, trường đại học và doanh nghiệp.

Tuy nhiên, theo GS.TSKH Nguyễn Đình Đức, thách thức cốt lõi hiện nay không nằm ở số lượng chủ trương, mà ở khả năng chuyển hóa chính sách thành năng lực thực tế của nền kinh tế. Nếu khoa học – công nghệ và giáo dục đại học vẫn được nhìn nhận như một khoản chi, thay vì đầu tư cho tương lai, thì rất khó tạo ra những đột phá mang tính nền tảng.

Trong bối cảnh dư địa tăng trưởng truyền thống ngày càng thu hẹp, GS Nguyễn Đình Đức cho rằng Việt Nam buộc phải đưa ra những lựa chọn phát triển mang tính quyết đoán: tập trung nguồn lực cho các lĩnh vực then chốt, các công nghệ chiến lược và những con người thực sự xuất sắc, thay vì dàn trải và bình quân. Đây không chỉ là bài toán phân bổ nguồn lực, mà còn là phép thử đối với bản lĩnh cải cách và tầm nhìn phát triển trong giai đoạn tới.

Giáo dục đại học trong hệ thống động lực phát triển mới

Từ nhận thức mới và tư duy phát triển được xác lập tại Đại hội XIV, giáo dục đại học được đặt vào vị trí trung tâm trong hệ thống động lực phát triển của đất nước. Không chỉ dừng lại ở quan điểm coi giáo dục là quốc sách hàng đầu, Đại hội XIV nhấn mạnh yêu cầu đổi mới mạnh mẽ và nâng cao chất lượng thực chất của giáo dục – đào tạo, đặc biệt là giáo dục đại học và đào tạo nhân lực khoa học – công nghệ.

Theo PGS.TS Huỳnh Quyết Thắng, Giám đốc Đại học Bách khoa Hà Nội, trong mô hình phát triển mới, giáo dục đại học không chỉ thực hiện chức năng đào tạo nhân lực cho thị trường lao động, mà còn giữ vai trò dẫn dắt đổi mới, kiến tạo năng lực phát triển dài hạn, hình thành đội ngũ nhân tài, trí thức và chuyên gia có khả năng làm chủ tri thức, công nghệ và sáng tạo. Giáo dục đại học, vì vậy, không chỉ là lĩnh vực phục vụ phát triển, mà là lĩnh vực trực tiếp dẫn dắt phát triển, tạo dựng năng lực cạnh tranh và năng lực tự chủ của quốc gia.

Đáng chú ý, tư duy mới về quản trị phát triển và phương thức lãnh đạo được Đại hội XIV nhấn mạnh đã tạo cơ sở chính trị quan trọng cho việc thúc đẩy tự chủ đại học gắn với trách nhiệm giải trình, minh bạch, kỷ luật và kỷ cương. Đổi mới mô hình quản trị đại học theo hướng hiện đại, hiệu quả, lấy chất lượng đào tạo và hiệu quả nghiên cứu làm thước đo chủ yếu là điều kiện tiên quyết để các cơ sở giáo dục đại học phát huy đầy đủ vai trò là trung tâm tri thức, trung tâm đổi mới sáng tạo và chuyển giao công nghệ phục vụ phát triển kinh tế – xã hội.

PGS.TS Huỳnh Quyết Thắng giới thiệu nền tảng “Bình dân học vụ số” với Thủ tướng Phạm Minh Chính

Từ góc nhìn của các cơ sở đào tạo kỹ thuật và công nghệ, PGS Huỳnh Quyết Thắng cho rằng các đại học kỹ thuật trọng điểm giữ vai trò nòng cốt trong việc hiện thực hóa tinh thần Nghị quyết Đại hội XIV. Đây không chỉ là nơi đào tạo đội ngũ kỹ sư, chuyên gia và nhà khoa học cho đất nước, mà còn là hạt nhân hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh, các sản phẩm khoa học – công nghệ và hệ sinh thái đổi mới sáng tạo, phục vụ trực tiếp cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và chuyển đổi mô hình tăng trưởng.

Theo PGS Huỳnh Quyết Thắng, trong giai đoạn phát triển mới, đại học kỹ thuật trọng điểm cần tập trung vào ba trụ cột chính: đào tạo nguồn nhân lực khoa học – công nghệ chất lượng cao cho các lĩnh vực then chốt; phát triển năng lực nghiên cứu và làm chủ các công nghệ chiến lược; và thúc đẩy gắn kết chặt chẽ giữa nhà trường với doanh nghiệp và thị trường. Hoạt động nghiên cứu khoa học không chỉ hướng tới công bố quốc tế, mà phải tạo ra tri thức mới, công nghệ mới và các giải pháp có khả năng ứng dụng, chuyển giao, góp phần trực tiếp nâng cao năng lực cạnh tranh và năng lực tự chủ của nền kinh tế.

Bên cạnh đó, giáo dục đại học còn có trách nhiệm bồi dưỡng con người phát triển toàn diện, kết hợp chặt chẽ giữa năng lực chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp và tinh thần phụng sự đất nước. Theo tinh thần lấy con người làm trung tâm của Đại hội XIV, đại học không chỉ đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, mà còn hình thành đội ngũ trí thức có khát vọng cống hiến, có trách nhiệm xã hội và đủ bản lĩnh để dẫn dắt sự phát triển trong kỷ nguyên mới.

Đại học kỹ thuật trọng điểm tập trung xây dựng các nhóm nghiên cứu mạnh và hệ sinh thái đổi mới sáng tạo.

Lựa chọn để bút phá

Điều mà đội ngũ trí thức và người dân kỳ vọng ở Đại hội XIV của Đảng chính là một cú hích đủ mạnh để phát triển mạnh mẽ. Khoa học – công nghệ. Công nghệ, suy cho cùng, phải hướng tới một cuộc sống tốt hơn cho người dân và năng lực tự chủ vững chắc của quốc gia. Đại hội XIV, trong ý nghĩa đó, chính là thời điểm để biến những trăn trở thành hành động, đưa trí tuệ Việt thực sự trở thành xương sống của nền kinh tế...

Theo chinhphu.vn